

****ඉතිහාසය 10 ශ්‍රේණිය****

****5 පාඨම: ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදය - ක්‍රි.ව. 1505 සිට 1948 දක්වා****

****1. හැඳින්වීම****

ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදය යනු ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1505 සිට 1948 (ජාතික නිදහස ලබා ගැනීම දක්වා) කාලය තුළ සිදු වූ සමාජයීය, ආර්ථික, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික විප්ලවාත්මක වෙනස්කම් සමූහයකි. මෙම යුගය යටත් විජිත පාලනය (පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා බ්‍රිතාන්‍ය) යටතේ ගෝත්‍රික රාජධානි යුගය අවසන් වී ආධුනික රාජ්‍යයක් බිහි වීමේ සංක්‍රමණික කාලයකි. මෙහිදී දිවයිනේ සම්ප්‍රදායික ජීවන රටා, ආගම්, ආර්ථිකය හා රාජ්‍ය ක්‍රමය මූලික වශයෙන් වෙනස් විය.

****2. පුනරුදයට හේතු****

* ****යටත් විජිත පාලනය:**** පෘතුගීසි (1505-1658), ලන්දේසි (1658-1796) හා බ්‍රිතාන්‍ය (1796-1948) යන යටත් විජිත බලවතුන්ගේ පැමිණීම හා පාලනය.

* ****බටහිර බලපෑම:**** යුරෝපීය රටවල් මගින් නව ආගම් (ක්‍රිස්තියානි ආගම), භාෂා, අධ්‍යාපන ක්‍රම, රාජ්‍ය පාලන ආකෘති, තාක්ෂණය හා වෙළඳ ක්‍රම හඳුන්වා දීම.

* ****ආර්ථික වෙනස්කම්:**** සම්ප්‍රදායික ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ කෘෂිකර්මාන්තයට (කුරුඳු, දේවදාරු කෝපි, තේ, රබර්) මාරුවීම. මුදල් ආර්ථිකය තහවුරු වීම.

* ****සමාජ වෙනස්කම්:**** නව සමාජ වර්ග (වෙළෙන්දෝ, කර්මාන්තශාලා කම්කරුවෝ, රැකියාධිකරුවෝ, බුද්ධිමතුන්) බිහි වීම. ක්ෂේත්‍රීය සමාජ ව්‍යුහය අවසන් වීම.

* ****ජාතිකවාදයේ උද්ගමනය:**** යටත් විජිත පාලනයට එරෙහිව ස්වදේශික ජනතාව අතර ජාතික හැඟීම්, ස්වයං තීරණ ගැනීමේ අයිතිය පිළිබඳ අවබෝධය ඇති වීම.

****3. පුනරුදයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ****

****අ) දේශපාලනික පුනරුදය:****

* ගෝත්‍රික රාජධානි ක්‍රමයේ අවසානය හා සම්පූර්ණ දිවයිනක් එක් රාජ්‍යයක් යටතේ එක්සත් වීම (1815 උඩරට ගිවිසුමින්).

* බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍ය පාලන ක්‍රමය (රාජ්‍ය අධිකාරී, මණ්ඩල, දිසා අධිකරණ) හඳුන්වා දීම.

* 20 වන සියවසේදී ජාතික විමුක්ති අරගලය හරහා සාම්ප්‍රදායික නායකත්වයේ සිට නව අධ්‍යාපනය ලත් මැදි වියේ පුද්ගලයින්ගේ නායකත්වයට මාරුවීම.

* **රාජ්‍ය ලේකම් ක්‍රමය** (1833), **ලේකම් රාජ්‍ය ක්‍රමය** (1931), **සොල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව** (1946) වැනි සාමකාමී හා ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිසංස්කරණ.

* 1931 **දොන්මෝර් ව්‍යවස්ථාව** මගින් විශ්ව විද්‍යාල අධ්‍යාපනය නොමැති පුද්ගලයින්ට හැර සියලුම වැඩිහිටිනට මැතිවරණ බලය ලබා දීම (සාමකාමී ලෝකයේ ප්‍රථම වතාවට).

**** (ආ) ආර්ථික පුනරුදය: ****

* සාම්ප්‍රදායික **ගංගාබද සහායතාවේ** ස්වයංපෝෂිත කෘෂිකර්මාන්තයෙන් වාණිජ **වගා කර්මාන්තයකට** මාරුවීම.

* **තේ, රබර්, කෝපි, කොකෝ** වැනි නිෂ්පාදන අපනයනය කිරීම මත පදනම් වූ ආර්ථිකයක් බිහි වීම.

* නව ප්‍රවාහන මාර්ග (රේල්, මහා මාර්ග), සන්නිවේදන මාර්ග හා බැංකු පද්ධතියක් ඇති වීම.

* කොළඹ වැනි නගර කර්මාන්ත හා වාණිජ මධ්‍යස්ථාන ලෙස වර්ධනය වීම.

**** (ඇ) සමාජ හා සංස්කෘතික පුනරුදය: ****

* **අධ්‍යාපන පුනරුදය:** පැරණි පිරිවෙත්, මහා විහාර අධ්‍යාපනයේ සිට බටහිර අධ්‍යාපන ක්‍රමයට (ස්කූල, විද්‍යාල, විශ්ව විද්‍යාල) මාරුවීම. ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරි සමිති විසින් අධ්‍යාපනය ප්‍රචලිත කිරීම.

* **ආගමික පුනරුදය:** ක්‍රිස්තියානි ආගම හඳුන්වා දීම හා පැතිරවීම. බෞද්ධ, හින්දු, ඉස්ලාම් ආගම්වල ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාර ඇති වීම (උදා: බෞද්ධ පුනරුදය - මිගෙට්ටුවත්තේ ගුණානන්ද හිමි, රත්මලානේ ධම්මාලෝක හිමි).

* **භාෂා හා සාහිත්‍ය පුනරුදය:** ඉංග්‍රීසි භාෂාව ප්‍රබල වීම. සිංහල හා දෙමළ සාහිත්‍ය නව ආකාර (නවකතා, කෙටි කතා, නාට්‍ය) වලින් සමෘද්ධි වීම. **මුද්‍රණ ශිල්පය** හඳුන්වා දීමෙන් දැනුම ප්‍රචලිත වීම.

* **සමාජ සංවිධාන හා රාජ්‍ය සේවා ක්‍රමය:** නව සමාජ සංවිධාන (සමාජ සංගම්, ශිෂ්‍ය සංගම්, වෘත්තීය සමිති) බිහි වීම. රාජ්‍ය සේවා කොමිසම ස්ථාපිත වීම.

4. පුනරුදයේ ප්‍රතිඵල

* **ධනාත්මක ප්‍රතිඵල:** නව අධ්‍යාපන ක්‍රම, විද්‍යාව, තාක්ෂණය, වෛද්‍ය විද්‍යාව හඳුන්වා දීම. දේශීය භාෂා සාහිත්‍ය සමෘද්ධි වීම. සමස්ත දිවයින එක්සත් වීම. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රගතිය. නව ආර්ථික අවස්ථා.

* **සෘණාත්මක ප්‍රතිඵල:** ස්වදේශික සංස්කෘතිය හා සම්ප්‍රදායන් කෙරෙහි බලපෑම. ගොවිතැනේ ස්වභාවය වෙනස් වී ජනතාව ඉඩම් වලින් ඇත් වීම. සමාජ අසමානතා පැවතීම. යටත් විජිත මානසිකත්වයක් ඇති වීම.

5. නිගමනය

ක්‍රි.ව. 1505 සිට 1948 දක්වා වූ ශ්‍රී ලංකාවේ පුනරුදය යනු සංක්‍රමණික, සංකීර්ණ හා බහුමාන ඉතිහාස කාල පරිච්ඡේදයකි. මෙම යුගයේදී දිවයින සම්ප්‍රදායික සිට නූතන ලෝකය බවට පරිවර්තනය විය. දේශපාලනික එක්සත් කිරීම, ආර්ථික වෙනස, සමාජ ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංස්කෘතික නව්‍යකරණය මගින් නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ පදනම සකස් විය. මෙම පුනරුදය තුළින් ලංකාව ලෝක අධිරාජ්‍ය ක්‍රමයට අනුග්‍රහය දක්වමින්, තම ස්වභාවය හා අත්‍යන්තරව සුරැක ගැනීමේ දිගු සටනක් ගෙන ගිය බව දක්නට ලැබේ.